

B R NC BÖLÜM TÜRK YE EKONOM S 'N N 2011 YILI GENEL DE ERLEND RMES

1.1. 2011 YILI'NDA TÜRK YE EKONOM S

2008 yılından itibaren küresel ekonomik ko ulların bozulmasıyla, Türkiye'de de reel sektör ve beklentileri olumsuz etkilenmiştir. Uluslararası sermaye akı ları yava lamı , iç talep ve kredi olanakları da daralmı tır. Gerçekle en bu geli meler neticesinde, Türkiye ekonomisi 2009 yılında %4,8 oranında küçülme ya amı ve i sizlik seviyesi yakla ık %14 olarak gerçekle mi tır. Yılın ikinci çeyre inden itibaren Türkiye ekonomisi toparlanma sürecine girmi , güçlü finansal akımlar, iyile en güven ortamı ve destekleyici maliye ve para politikaları sayesinde 2010 yılında %9 büyüme göstermi tır. Bu büyüme ile Avrupa'nın en hızlı büyüyen ekonomisi unvanını kazanmı tır. 2011 yılında ise hızlı büyüyen ekonominin normal seyrine dönü ü ya anmı , ekonomi bir miktar yava lamaya girmi ve yumu ak bir ini ya amı tır. Birçok noktada kriz öncesi seviyelerine ula an Türkiye ekonomisi 2011 yılında da %8,5 oranında bir büyüme göstermi tır. 2010 ve 2011 yılı Gayri Safi Yurtiçi Hasıla Sonuçları (GSYH) çeyrek dönemler bazında a a ıda gösterildi i gibidir.

Gayri Safi Yurtiçi Hasıla Sonuçları

Dönem	Cari fiyatlarla GSYH		Cari fiyatlarla GSYH		Sabit fiyatlarla GSYH		
	(Milyon TL)	Geli me hızı %	(Milyon \$)	Geli me hızı %	(Milyon TL)	Geli me hızı %	
I	241 026	15,9	159 771	26,8	23 467	12,6	
II	265 997	16,4	173 072	19,0	25 692	10,4	
III	295 996	13,1	195 729	12,5	28 670	5,3	
IV	295 781	16,3	203 036	18,5	28 056	9,3	
2010	Yıllık	1 098 799	15,4	731 608	18,6	105 886	9,2
I	287 991	19,5	182 588	14,3	26 251	11,9	
II	315 493	18,6	201 763	16,6	28 021	9,1	
III	351 654	18,8	203 375	3,9	31 087	8,4	
IV	339 755	14,9	184 572	-9,1	29 515	5,2	
2011	Yıllık	1 294 893	17,8	772 298	5,6	114 874	8,5

Kaynak: TUIK

Yukarıdaki tablodan da bu geli meler görülebilmektedir. 2010 yılında ilk altı aylık dönemde çift haneli bir büyüme oranı sergileyen Türkiye ekonomisi sonraki üçüncü çeyrekte %5,3 ile daha yava büyümü tür. 2010 yılı dördüncü döneme ili kin hesaplanan gayri safi yurtiçi hasıla de eri bir önceki yıla göre sabit fiyatlarla % 9,3 artı göstermi tır. 2011 yılının ilk döneminde %11,9 oranında büyüyerek istikrarını sürdürmü , di er dönemlerde bir miktar yava layarak sürdürülebilir büyüme yolunda önemli bir yol almı tır. Üretim yöntemi ile hesaplanan gayri safi yurtiçi hasıla tahmininde, 2011 yılı dördüncü üç aylık döneminde bir önceki yılın aynı dönemine göre cari fiyatlarla gayri safi yurtiçi hasıla %14,9'luk artı la 339 755 Milyon TL olmu tur. 2011 yılının dördüncü üç aylık döneminde bir önceki yılın aynı dönemine göre sabit fiyatlarla gayri safi yurtiçi hasıla %5,2'lik artı la 29 515 Milyon TL olmu tur. 2011 yılı gayri safi yurtiçi hasıla de eri cari fiyatlarla %17,8'lik artı la 1 294 893 Milyon TL, sabit fiyatlarla % 8,5'lik artı la 114 874 Milyon TL olmu tur. 2011 yılında ki i ba na gayri safi yurtiçi hasıla de eri cari fiyatlarla 17 510 TL, ABD doları cinsinden 10 444 Dolar olarak hesaplanmı tır. Takvim etkisinden arındırılmı sabit fiyatlarla GSYH 2011 yılı dördüncü üç aylık döneminde bir önceki yılın aynı dönemine göre %4,7'lik artı gösterirken, mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmı GSYH de eri bir önceki döneme göre %0,6 artmı tır.

GSYH büyüme hızı sektörel bazda de erlendirildi inde, tarım sektörünün bir önceki yıla göre daha fazla bir büyüme hızı ortaya koydu u göze çarparken, sanayi ve hizmet sektörlerindeki büyümenin de normal bir seyir aldı ı görülmektedir. Tablodan da görüldü ü gibi 2011 yılında tarım sektöründe %5,3 büyüme ya anırken, sanayi sektöründe %9,2 ve hizmetler sektöründe de %9 büyüme ya anmı tur. Bu büyüme hızlarının ortalama olarak GSYH'ye etkisi %8,5 olmu tur.

	GSYH ve Sektörel Büyüme Hızları (% De i me)				
	2007	2008	2009	2010	2011
Tarım	-6,8	4,3	3,6	2,4	5,3
Sanayi	5,8	0,3	-6,9	12,8	9,2
Hizmetler	6,0	0,3	-5,0	8,6	9,0
GSYH	4,7	0,7	-4,7	9,2	8,5

Kaynak: TUIK

Talep unsurlarındaki büyüme hızlarını veren tablo incelendi inde Türkiye ekonomisinin 2010 yılında bir önceki yıla göre bütün talep kalemleri büyüme göstermi tir. GSYH'nın 2010 yılında yıllık ortalama geli me hızı %9,2 büyüme göstermi tir. Yurtiçi talepte canlanma 2010 yılının dördüncü çeyre inde artarak sürmü tür. GSYH'da talep yönünden canlanma, özel tüketim ve sabit sermaye yatırımlarındaki hızlı artı tan kaynaklanmı tur. Yurtiçi talepte 2011 yılının dördüncü çeyre inde sınırlı bir daralma kaydedilmı tir. Birçok kalemin artı hızında yılın son çeyre inde önceki dönemlere göre nispi gerileme görülmektedir. hracat %6,7 artı gösterirken, ithalat %5,1 oranında azalmı tur. Aynı dönemde kamu tüketimi %4,3 oranında azalırken, kamu sabit sermaye yatırımları %9,4 azalma göstermi tir. Genel anlamda 2011 yılında Türkiye ekonomisi kamu sektörü sabit sermaye yatırımlarındaki azalmaya ra men normal bir seyir ortaya koymu tur.

	Talep Unsurlarında Geli meler									
	2010					2011				
	I	II	III	IV	Toplam	I	II	III	IV	Toplam
Yerle ik Hanehalklarının Tüketimi	7,9	3,0	6,8	8,9	6,7	11,9	8,2	7,8	3,4	7,7
Devlet Nihai Tüketim Harcamaları	0,5	4,7	-0,9	3,1	2,0	7,0	9,0	10,3	-4,3	4,5
Gayri Safi Sabit Sermaye Olu umu	17,2	29,0	30,7	42,7	30,5	33,9	28,7	14,6	2,4	18,3
Kamu Sektörü	15,7	17,9	16,1	19,8	17,7	-0,9	-0,2	0,3	-9,4	-3,2
-Makine Teçhizat	-23,7	-6,4	14,5	23,4	12,2	-16,8	13,8	-17,2	-11,6	-9,7
- n aat	20,9	21,9	16,4	17,9	19,1	0,4	-2,0	3,8	-8,1	-1,6
Özel Sektör	17,5	31,6	34,5	49,5	33,6	39,8	34,7	17,7	5,2	22,8
-Makine Teçhizat	25,9	37,1	38,8	66,5	42,8	50,4	41,3	20,0	2,2	25,8
- n aat	4,9	20,7	26,5	20,0	17,7	21,0	20,1	13,2	12,3	16,4
Mal ve Hizmet hracatı	-0,8	12,5	-1,6	4,2	3,4	8,7	0,5	10,2	6,7	6,5
Mal ve Hizmet thalatı	22,0	19,2	16,3	25,4	20,7	26,9	18,9	6,8	-5,1	10,6
GSYH	12,6	10,4	5,3	9,3	9,2	11,9	9,1	8,4	5,2	8,5

Kaynak: TUIK

Türkiye'nin krizin etkilerini atlattı ı ve hızlı toparlanma ya andı ı 2010 ve sonrası dönemde, cari i lemler dengesinde de önemli de i meler olmu tur, özellikle cari açıkta ya anan genileme göze çarpmaktadır. Cari i lemler hesaplarındaki geli meler tabloda özet olarak verilmi tir.

2009'da 14,04 milyar dolara inen cari açık, 2010 yılında ise 48,56 milyar dolara ve 2011 yılında 76,91 dolara yükselmi tir. Dı ticaret açı ı da 24,86 milyar dolardan 55,94 milyar dolara ve sonrasında 2011 yılında ise 89,14 milyar dolara çıkmı tur. hracatın ithalatı kar ılama oranı, 2009'da %81,5 iken, 2010 yılında % 67,8'e ve 2011 yılında %62,6'ya gerilemi tir.

Cari i lemler Dengesi (Milyon Dolar)

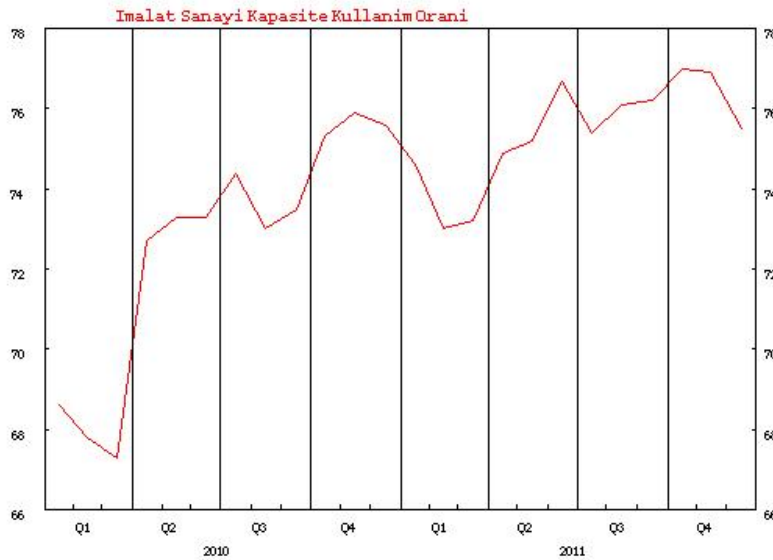
	2007	2008	2009	2010	2011
CAR LEMLER HESABI	-38.311	-41.946	-14.042	-48.561	-76.906
hracat f.o.b.	115.361	140.800	109.686	117.940	140.705
thalat f.o.b.	-162.156	-193.821	-134.542	-173.877	-224.879
Mal Dengesi	-46.795	-53.021	-24.856	-55.937	-89.141
Hizmet Gelirleri	28.930	34.824	32.928	34.100	38.959
Hizmet Giderleri	-15.586	-17.703	-16.742	-19.400	-20.685
Mal ve Hizmet Dengesi	-33.451	-35.900	-8.670	-42.109	-70.867
Yatırım Gelirleri	6.423	6.889	5.160	4.477	3.910
Yatırım Giderleri	-13.526	-15.048	-12.831	-11.798	-11.520
Mal, Hizmet ve Yatırım Geliri Dengesi	-40.554	-44.059	-16.341	-49.925	-78.640
Cari Transferler	2.243	2.113	2.299	1.329	1.734

Kaynak: TCMB

2009 yılında reel ekonomide etkili olan küresel krizin atlatılmasıyla birlikte imalat sanayi kapasite kullanım oranlarındaki artış görülmektedir. 2011 yılında ise kapasite kullanım oranları bir önceki yıla göre tüm aylarda hissedilir derecede artmıştır.

malat Sanayi Kapasite Kullanım Oranları												
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
2010	68,6	67,8	67,3	72,7	73,3	73,3	74,4	73,0	73,5	75,3	75,9	75,6
2011	74,6	73,0	73,2	74,9	75,2	76,7	75,4	76,1	76,2	77,0	76,9	75,5

Kaynak: TCMB

Ekonomideki toparlanma, 2010 yılının ilk çeyre inden sonra gerçekleştiği, grafikte son aylarda ortaya çıkan yükselme trendi ile de kendini göstermektedir. 2011 yılında da ilk çeyre in haricinde bu yükselme devam etmiş ve sanayi üretimi, kriz öncesi durumuna hemen hemen dönmüştür.

Büyümede iyi bir ivme yakalayan Türkiye ekonomisi, kapasite kullanım oranını kriz öncesi seviyelerin altına düşürmüştür. Kriz döneminde %16'lara kadar yükselen kapasite kullanım oranları 2011 yılı sonunda %9,8 olarak kaydedilmiştir. Aşağıdaki tabloda 2011 yılı aylara göre kapasite kullanım oranlarındaki değişim gözlenmektedir.

sizlik Oranı												
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
2009	15,5	16,1	15,8	14,9	13,6	13,0	12,8	13,4	13,4	13,0	13,1	13,5
2010	14,5	14,4	13,7	12,0	11,0	10,5	10,6	11,4	11,3	11,2	11,0	11,4
2011	11,9	11,5	10,8	9,9	9,4	9,2	9,1	9,2	8,8	9,1	9,1	9,8

2003 baz yıl olmak üzere, üretici fiyat endeksi ile tüketici fiyat endeksindeki ortalama yıllık yüzde de i imlere bakıldı nda son dokuz yılda enflasyonla mücadelede büyük mesafe kateden Türkiye, sıkı maliye ve para politikalarıyla üretici fiyat endeksi ve tüketici fiyat endeksi oranını tek haneli rakamlara indirmi tir. Ancak 2011 yılında TL'nin a ırı de er kaybetmesi ve yılın ikinci yarısında bazı ürünlere yapılan ÖTV zamlarına ba lı olarak bu oranlarda yükselme görülmü tür.

TÜFE (2003=100)(Yıllık ortalama % de i im)												
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
2008	8,61	8,53	8,40	8,33	8,47	8,64	9,07	9,43	9,76	10,12	10,31	10,44
2009	10,54	10,41	10,29	9,98	9,49	9,08	8,52	7,99	7,52	6,95	6,53	6,25
2010	6,16	6,38	6,53	6,87	7,20	7,41	7,59	7,83	8,16	8,45	8,59	8,57
2011	8,28	7,76	7,29	6,79	6,64	6,47	6,37	6,24	6,00	5,93	6,13	6,47
ÜFE (2003=100) (Yıllık ortalama % de i im)												
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
2008	6,08	5,94	5,95	6,39	7,20	8,39	9,76	10,68	11,29	12,03	12,56	12,72
2009	12,81	12,63	11,99	10,65	8,96	7,34	5,47	4,19	3,22	2,20	1,37	1,23
2010	1,14	1,20	1,63	2,52	3,50	4,30	5,33	6,18	6,89	7,71	8,27	8,52
2011	8,89	9,23	9,36	9,17	9,21	9,42	9,59	9,76	10,03	10,26	10,72	11,09

2011 yılı dünya ekonomisi için belirsizlikler ve risklerin yo un ya andı ı bir yıl olurken, Türkiye ekonomisi için büyüme, istihdam, bütçe dengesi ve bankacılık sektöründe olumlu geli meler ya anımı , ancak enflasyon ve cari açık konusunda problemlı bir yıl olmu tur.